

Julkaisusarjat tutkimuksen rahoituksen ja tuloksellisuuden mittareissa

Korkeatasoinen tutkimustieto julkaistaan alansa joh-
tavissa kansainvälisissä sarjoissa ja siirretään heti
käytännön hyödynnettäväksi. Näin voidaan tiivistää
nykyisen tutkimuspolitiikan tavoitteet.

Keskeisenä kysymyksenä on tutkimuksen laadun
arviointi. Suomen Akatemiassa tutkimuksen laadun
arviointivälineistä tärkeimmät kytkeytyvät tutkimus-
tulosten julkaisemiseen. Julkaisujen määrä vertais-
arviointia eli tieteellistä tarkastusmenettelyä käyttävissä
lehdissä tulkitaan paitsi tutkimusaktiivisuuden myös
tutkimuksen laadun mittariksi. Artikkeleiden tieteel-
listä merkittävyyttä arvioidaan myös julkaisusarjojen
vaikuttavuuslukujen (impact factor) avulla. Luku kuvaa
sarjan artikkeleiden saamien viittausten keskiarvoa eli kuinka monta kertaa julkais-
tuihin artikkeleihin viitataan tietyn ajan kuluessa suhteutettuna sarjassa julkaistujen
artikkeleiden määrään. Tieteelliset lehdet voidaan luokitella vaikuttavuuslukujen
mukaan. Paitsi julkaisusarjoille vaikuttavuuslukuja voidaan laskea yksittäiselle
artikkelille tai vaikkapa tutkijalle. Vaikuttavuuslukuina käytetään yleisimmin yh-
dysvaltalaisen Institute for Scientific Information (ISI) -laitoksen ylläpitämästä
tietokannasta saatuja suhdelukuja. Kyseinen laitos on kehittänyt eri muodoissa
saavat tiedot kaupalliseksi tuotteeksi.

Viittausanalyysi on pitkään käytetty bibliometrinen tapa arvioida tutkimuksen
leviämistä ja käyttöä lähdeaineistona tieteellisessä kirjallisuudessa. Tietokannat
ja tietojenkäsittelyn kehitys ovat tehneet mahdolliseksi suurien aineistomäärien
laskennan. Yhden tietokannan, vaikkakin kaikkia tieteitä ehkä laajimmin kattavan,
käyttö tutkimuksen laadun mittarina on kuitenkin ongelmallista.

Laadun arviointi yhden tietokannan tietojen perusteella sisältää käänteisesti tulokannan, että tietokantaan kuulumattomissa julkaisusarjoissa ilmestynyt tutkimus ei ole korkeatasoista. Jokainen vertaisarviointia käyttävä julkaisusarja arvioi tutkimuksen laatua julkaisupäätöksillään. Tutkimustiedon laadun tunnuksia on, että tieto on saatu käyttäen tieteellisesti päteviä menetelmiä ja että se on tarkistettavissa. Tiedon hyödynnettävyyden kannalta on lisäksi tärkeää, että tutkimus käsittelee merkityksellisiä aiheita. Tutkimusaiheiden merkitys asettaa tieteenalat erilaiseen asemaan suhteessa kansainvälisyyteen ja tieteessä yleistyneeseen englanninkieliseen julkaisemiseen.

Metsätieteellinen tutkimus käsittelee sekä kansainvälisesti kiinnostavia että kansallisia kysymyksiä. On perusteltua kysyä, onko oikeutettua luokitella suomen kielellä julkaistu Suomen metsätaloutta tai metsiä käsittelevä tutkimus huonompilaatuseksi kuin englanniksi julkaistu. Vaikka suomenkielisiä tutkimuksia ei löytyisikään ISI:n tietokannoista, niiden tulokset ovat suomalaisen talouselämän ja päättäjien saatavilla ja käytössä omalla äidinkielellä. Pienet kielialueet ovat alistetussa asemassa edellä kuvatus mittarin yksipuolisessa käytössä. Eurooppalaisen metsätutkimuksen kattavuus ISI:n tietokannoissa on yleensäkin pieni. Metsätieteitä perinteisesti sisältäviä ja edelleen alan tiedonhaun suhteen keskeisiä tietokantoja ovat CAB Abstracts, AGRICOLA, BIOSIS ja AGRIS.

Kansallisen kilpailukyvyn ylläpitämiseksi myöskin kotimaisilla kielillä julkaistavan tutkimuksen on oltava laadukasta. Huonon tutkimuksen julkaiseminen edes suomeksi ei palvele kenenkään etua vaan siitä saattaa olla jopa haittaa. Tutkijoiden työtä ei saa aliarvostaa harhaisilla mittareilla. Yksipuolisten mittareiden käyttö johtaa helposti numerosokeuteen, jossa mitattavan suureen todellinen sisältö hämärtyy.

Tutkimustiedolla on uuden tiedon ja ymmärtämisen lisääjänä itseisarvoa. Tutkimustiedon ja käytännössä sovellettavan tiedon lisäämisen kohtaamispinta on moniulotteinen. Tutkimustiedon tuloksellisuus ja merkitys kasvaa, jos siitä syntyy yhteiskunnan ja ihmisten hyvinvoinnin kannalta hyödyllistä tietoa.

Tutkimustulosten siirtäminen käytännön toimintaan ei useinkaan toteudu pelkästään tieteellisen julkaisemisen kautta. Metsätutkimuslaitoksen kansainvälisessä arvioinnissa kiinnitettiin huomiota metsätalouden edistämiseen ja neuvontaan keskittyvien tuotteiden kehittämiseen. Niiden avulla tutkimuksen tulokset voidaan saattaa käytännön toiminnan kannalta käyttökelpoiseen muotoon. Taitotietoa tuottavan laitoksen tuotevalikoiman ytimenä on laadukas tutkimustieto ja sen rinnalla käytännön tietotarpeita palvelevat tuotteet.

Eeva Korpilahti